

ných řešení je vybudování pracoviště (pracovišť) podle územního členění pro přípravu generálů, důstojníků a štábů, které by sloužilo ke zdokonalování individuálních znalostí, slaďování činnosti štábů, hlavního zaměstnání vojenských škol i pro výuku v kursech. Pracoviště by bylo vhodné budovat samostatně jak pro přípravu operačních, tak i taktických stupňů.

Významným a zcela novým úkolem je vyřešení problematiky **přeškolení** nebo **přípravy pro civilní povolání** u vojáků, kteří vykonávají časově smluvně omezenou službu v armádě. Tato otázka by se měla, podle mého názoru, stát součástí řešení komplexu sociálního zabezpečení budoucí profesionalizované armády.

Přetvoření Československé armády na armádu profesionálního typu si vyžádá značné zásahy do všech oblastí jejího života. Kvalita jejího řízení bude vyžadovat mimo jiné i zvýšení náročnosti na **výběr a přípravu velitelského sboru**. Vhodné bude studovat zkušenosti z armád, které se již profesionálními staly, jejich poznatků využít k vytvoření systému celoživotního vzdělávání vojáků z povolání.

Plukovník Ing. Václav V ý b o r n ý

K PROFESIONALIZACI ŽENIJNÍHO VOJSKA

Ve vnitřním organizačním členění ženijního vojska je zařazeno velké množství specialistů – vojáků základní služby (v záloze) a složité ženijní techniky. Na funkce velitelů družstev, obsluh složité techniky a některých dalších specialistů byli dosud zařazováni vojáci, kteří se připravovali k výkonu funkcí v poddůstojnických školách (PŠ) nebo v kursech na její úrovni. Stejně jako u ostatních druhů vojsk se doba trvání PŠ a kursů postupně zkracovala až na současných 4 a půl měsíce. Původní představa, že po ukončení PŠ nebude její absolvent zařazen přímo na funkci velitele družstva, se ukázala jako neskutečná. V současnosti se s touto možností již nepočítá. Za samozřejmé je dnes již považováno, že pro získání oprávnění k obsluze složité ženijní techniky (rýpadla, dozery) stačí odpracovat s uvedenou technikou, v porovnání s podmínkami v civilním sektoru, prakticky asi 10 % hodin, které civilním obsluhám stanovuje platná vyhláška ministerstva stavebnictví č. 77/1965 Sb. Obdobně je tomu u přípravy vojenských potápěčů, odborností, které mají vykonat samostatnou práci s výbušninami, obsluh složité a nadrozměrné ženijní techniky apod.

Tabulka 1

Vojenská odbornost		Název funkce	Pořadí profesionalizace		
Číslo	Název		1	2	3
500	Ženisté	Velitel družstva	/	/	
501	Ženisté – výsadkáři	Velitel družstva	/		
503	Ženijní průzkumníci	Velitel družstva Starší průzkumník	/		/
504	Obsluhy pásových obojživelných vozidel	Velitel družstva Starší řidič	/		/
505	Pontonisté	Velitel družstva		/	
506	Maskovači	Velitel družstva		/	
507	Obsluhy motorových plavidel	Velitel družstva Velitel člunu Starší kormidelník	/	/	/
508	Obsluhy pásových samohybných soulodí	Velitel družstva Velitel polosoulodí	/		/
509	Potápěči	Velitel družstva Starší potápěč	/		/
510	Hydroženisté	Velitel družstva	/		
511	Obsluhy buldozerů	Velitel družstva Starší strojník	/		/
512	Obsluhy kolových dozerů	Velitel družstva Starší strojník	/		/
513	Obsluhy zákopových strojů	Velitel družstva Starší strojník		/	/
514	Obsluhy automobilních rýpadel	Velitel družstva Starší strojník	/		/
515	Obsluhy zemních vrtáků	Velitel družstva Starší strojník	/		/
516	Obsluhy elektrocentrál	Velitel družstva	/		
517	Obsluhy motorových pil	Velitel družstva	/		
518	Obsluhy kompresorů	Velitel družstva	/		
519	Obsluhy beranidel	Velitel družstva	/		
520	Obsluhy raketových odminovačů	Velitel družstva Velitel odminovače	/	/	
521	Mechanici ženijních strojů	Velitel družstva Starší elektromechanik, mechanik, opravář	/	/	
522	Skladníci ženijního materiálu a ženijní munice	Správce skladu			/
526	Obsluhy mostních automobilů	Velitel družstva Starší řidič	/		/
528	Obsluhy úkrytových pracovišť	Velitel družstva Starší strojník		/	/

Při tom obsah činnosti velké části vojenských odborností ženijního vojska je srovnatelný s činností civilních pracovních profesí.

Rozvoj ženijního vojska ČSA vyžaduje další zvýšení úrovně odborné připravenosti velitelského sboru a specialistů ženijního vojska, o čemž svědčí i vývoj v moderních armádách světa.

Při současné 18měsíční základní vojenské službě je již účinnost přípravy poddůstojníků a specialistů ženijního vojska malá.

Úměrně zkrácení doby, po kterou jsou absolventi PŠ a dlouhodobých kursů zařazeni na funkce, snižuje úroveň jejich odborné připravenosti při odchodu do zálohy. To se projevuje i v úrovni výcviku a připravenosti příslušníků mužstva i ve stavu techniky.

Při dalším zkrácení základní vojenské služby lze očekávat, že se toto opatření projeví záporně na úrovni odborné připravenosti jednotek ženijního vojska.

Výhodnější podmínky k dosažení vyšší úrovně odborné připravenosti specialistů ženijního vojska a účinnějšího využívání ženijní techniky může vytvořit profesionalizace ženijního vojska. Toto opatření také umožní sladit civilní a vojenské normy pro získávání oprávnění k obsluze techniky a vykonávání zvláštních činností.

Profesionalizace v ženijním vojsku při tom neznamená odtržení vojenských odborníků od civilních profesí a ztrátu kontaktu s rozvojem v civilní oblasti. Většina vojenských odborností ženijního vojska je srovnatelná s civilními, nebo v civilním životě využitelná. Nemám tím na mysli jednoduché manuální práce, ale odborné práce a činnosti v civilním životě dosud velmi dobře peněžně hodnocené.

K profesionalizaci funkcí velitelů družstev a nižších specialistů ženijního vojska, k tzv. „malé profesionalizaci“ bych rád uvedl, že v ženijním vojsku jsou 24 vojenské odbornosti, u nichž je celkem 39 různých funkcí plánováno pro poddůstojníky.

Dosažení potřebné úrovně připravenosti a úspěšný výkon těchto funkcí v míru vyžaduje absolvovat dlouhodobé školení (4 až 5 měsíců) v poddůstojnické škole nebo v kurse, nejméně roční působení ve funkci. V období zdokonalovacího odborného výcviku je možné většinu specialistů (i s přidělenou technikou) využít při plnění hospodářských nebo výrobních úkolů v armádě a v civilní oblasti. Pro ženijní vojsko by bylo také výhodné, vzhledem k možnosti širšího využití vojáků po odchodu do zálohy, aby velitelé družstev a specialisté získali během vojenské služby další vojenské odbornosti nebo oprávnění k obsluze ženijní techniky, pro práci s trhavinami, či další odborné činnosti. To vše může profesionalizace vojenské služby zabezpečit.

Funkce a odbornosti ženijního vojska, které je možné, podle mého názoru, vzhledem k náročnosti přípravy stanovit pro vojáky z povolání (profesionalizovat) – viz **tabulku 1**.

Myslím, že vzhledem ke složitosti profesionalizace by bylo možné její uskutečnění rozdělit do několika období. V **prvním pořadí** profesionalizovat funkce zástupců velitelů čet, velitelů 1. družstev a všechny funkce velitelů družstev, které se v jednotkách vyskytují jen jednou. V **druhém pořadí** naplnit vojáky z povolání zbývající funkce velitelů družstev, funkce s plánovanou hodností desátník, funkce velitelů obsluh speciální ženijní techniky a část starších specialistů, které nejsou srovnatelné s civilní odborností.

V **třetím pořadí** pokračovat u dalších poddůstojnických funkcí vyžadující přípravu v dlouhodobých kurzech (PŠ).

Tabulka 2

Oprávnění	Číslo vojenské odbornosti /ČVO/, která oprávnění získá	Číslo vojenské odbornosti /ČVO/, která oprávnění může získat jako další odbornost
Střelmistr	500, 501, 503, 505, 506, 509, 520	518, 519, 526, 528, 522
Kormidelník	507	504, 508
Potápěč	509	
Řidič – obsluha – strojník /zemních strojů/	511, 512, 513, 514, 515	
Řidič nákladního automobilu	526, 528, 512, 515, 508, 513, 514	
Mechanik /opravář, elektro-mechanik, svářeč/	521	
Strojník – obsluha malé mechanizace /čerpadel, elektrocentrál, motorových pil, kompresorů a beranidel/	510, 516, 517, 518, 519, 509	všechny odbornosti ženijního vojska

U ženijního praporu vševojskové divize, kde je nyní 17 % funkcí plánováno pro vojáky z povolání, by došlo k následující situaci:

- po ukončení prvního období by bylo v míru naplněno vojáky z povolání (na čas) 30 poddůstojnických funkcí, tedy 28 % profesionalizace,
- po druhém období by činila profesionalizace 33 %; po třetím období naplněna 81 funkce (nyní plánované pro vojáky základní služby) „profesionály“, čímž by bylo dosaženo 41 % profesionalizace.

V tabulce 2 uvádím, která oprávnění, použitelná v civilním životě, by mohli ve spojitosti s výkonem své funkce, získat specialisté ženijního vojska při vojenské službě. Předpokládám, že pro vojenskou profesi rozhodující vzdělání a oprávnění by specialisté získali v dlouhodobém kursu na úrovni PŠ. Při plnění služby vojáka z povolání (na čas) by si svoji odbornou připravenost rozšířili v krátkodobých kurzech – viz tabulku 3.

Pro zařazení do odborností strojníků ženijních strojů – řidičů (ČVO 504, 508, 512, 513, 514, 515, 526, 528) zůstane i nadále základním předpokladem vlastnictví oprávnění řidiče nákladního automobilu, které získá bránc před nástupem vojenské služby.

Během služební dráhy vojáků z povolání (na čas) by mohly být zřízeny krátkodobé a přeškolení kurzy.

V 1. krátkodobém kursu by mohl být poddůstojník připravován ke druhé specializaci. Např. velitel družstva kompresorů (ČVO 518) může absolvovat kurs střelmistrů, velitel polosoulodí (ČVO 508) kurs kormidelníků apod. Téměř všichni profesionálové

Tabulka 3

Skupina funkcí	Průběh služby							
	1. rok		2. rok		3. rok		4. rok	
Velitelé družstev	PŠ				1. KK		2. KK	Př
Poddůstojníci specialisté	kurs		1. KK		2. KK		Př	

Legenda: PŠ – poddůstojnická škola
 1.KK – krátkodobý kurs 2.KK – krátkodobý kurs
 Př – příprava na civilní povolání

mohou získat oprávnění k obsluze jednoduché ženijní techniky, která jsou využitelná v civilním zaměstnání.

Ve 2. krátkodobém kursu by mohl být voják připravován k výkonu dalších funkcí v rozvinuté armádě. Velitelé družstev k výkonu praporčických, nebo nižších důstojnických funkcí a poddůstojníci-specialisté k výkonu velitelů družstev nebo vykonávání praporčických funkcí.

V závěru vojenské služby by měla být žadatelům umožněna placená příprava na další civilní povolání (i v civilním zařízení). Těm, kteří nebudou tuto přípravu požadovat, by mělo být přiznáno finanční zvýhodnění. V případech, kdy voják bude chtít pokračovat v další činné službě, by mu mělo být umožněno, aby dále setrval ve stejné funkci, popřípadě jej přeškolit podle vlastního zájmu nebo potřeb armády.

Profesionální služba ve funkcích velitelů družstev vytváří, podle mého názoru, podmínky pro snížení počtů odborníků v ženijním vojsku. Vycházím-li z předpokladu, že profesionální vojáci budou mít větší zájem o vojenskou službu ve své odbornosti a podobnosti výcviku některých odborností, dojde k závěru, že např. tyto lidé u odbornosti ženista, ženijní průzkumník, pontonista a maskovač, mohou absolvovat stejný odborný výcvik v PŠ. Uvažuji obdobně i o sloučení výcviku v PŠ u některých velitelů družstev jednoduché ženijní techniky (pil a elektrocentrály, beranidel a kompresorů apod.).

Stupeň vycvičenosti vojáků, požadavek na udržování i požadavky nákladů na výcvik, zvyšování ekonomičnosti provozu ženijní techniky nabízí možnost využívat specialisty a ženijní techniku intenzivněji k účinné činnosti v armádě i mimo ni. V dosavadních podmínkách byla velká část ženijní techniky, zejména stroje pro zemní práce, ale i někteří specialisté ženijního vojska, využíváni k plnění nevýcvikových úkolů.

Předpokládám, že i v budoucnu se těmto požadavkům nevyhneme. Lze však počítat s tím, že při nasazení ženijní techniky s profesionální obsluhou bude provoz účinnější. Na druhé straně bude vyžadovat peněžní nebo jiné zvýhodnění profesionálních obsluh techniky a lepší celkové zabezpečení při plnění úkolů.

Pro některé odbornosti bude třeba zabezpečit pravidelný „udržovací“ výcvik (s ostrou municí, potápění apod.). Při tom není vyloučeno takto pracovat v rámci

hospodářských smluv pro civilní oblast. To by ovšem muselo být zabezpečeno úpravou dosavadních právních norem.

Důležitým předpokladem toho, aby služba vojenských profesionálů nižších velitelských funkcí byla přitažlivá, je vytvořit systém materiálního zabezpečení a zvýhodnění jednotlivců.

V ženijním vojsku se naskytá možnost poskytování příplatků, které jsou částečně přiznávány i nyní. Kromě příplatků za třídnost specialisty, práci s ostrou ženijní municí, pod vodou, by mohly být poskytovány i další příplatky a zvýhodnění, a to např.: za práci ve zdraví škodlivém prostředí, zvýhodnění při dlouhodobém pobytu ve vojenských výcvikových prostorech, příplatky za motohodiny odpracované s technikou při výpomocích, cílové prémie při plnění hospodářských úkolů, za služby v celodenní směně, za získání další vojenské odbornosti apod.

Myslím, že schopným poddůstojníkům by mělo být umožněno další vojenské vzdělání, přijetí za vojáka z povolání v praporčické nebo důstojnické hodnosti.

Profesionalizace vojenské služby v ženijním vojsku se jeví jako nejvýhodnější cesta k odstranění rozporu mezi náročností odborné přípravy, požadavkem na stupeň připravenosti a malým zájmem o vojenskou základní službu i jejím perspektivním zkracováním.

Řešení nemá zvláštní platnost pouze pro ženijní vojsko, v moderních armádách vyspělých států je plně přijato.

V Československé armádě by mohla být profesionalizace uskutečněna postupně podle konkrétní situace ve společnosti. V období přípravy opatření k profesionalizaci může být využito zkušenosti armád Německa, Francie, ale i Belgie, Norska, Švédska, Rakouska a dalších.

V ženijním vojsku jsou pro profesionalizaci služby nejnižších velitelských funkcí výhodné podmínky vzhledem k tomu, že pracovní náplň většiny funkcí je srovnatelná s civilními odbornostmi. Získané odborné znalosti, návyky a zkušenosti jsou při odchodu do zálohy plně využitelné.